

Motorfartyget Rengen rammad i Oxelösund Kanalveteran blev vrak

M/S Rengen kan
inte repareras
efter kollisionen

En av veteranerna i kanalflottan, motorfartyget Rengen av Vadstena, blev vrak efter en fartygskollision vid kaj i Oxelösunds järnverks hamn natten till torsdagen. Besättningen var i uppenbar livsfara men räddades. Skepparen Erik Björkroth, hans maka Solveig, båda från Örberga, samt bästemannen, finländske medborgaren Raul Kokkonen väcktes av smällen och räddade sig i land i nattdräkterna sedan det danska motorfartyget Stegsvig av Aabenraa efter fel i manöverorganen rammade Vadstenabåten. Rengen fick ett hål på 2×1,7 meter i babordsidan i höjd med förmasten och sjönk efter halvannan minut. Hade Rengen rammats något längre akter över hade Stegsvigs för slagit in mitt för besättningens kojplatser.

Redaren, skeppsmäklare K. A. Pahlisjö, Motala, och delägaren, skeppare Gösta Johansson, Vadstena, var på haveriplatsen på torsdagen och hr Pahlisjö konstaterar att den sovande besättningen var illa ute. Stegsvig kom in i Oxelösunds hamn vid 23-tiden med 500 ton kalksten från Gotland, säger

hr Pahlisjö. När hon skulle lägga till vid kajen bredvid Rengen gick kaptenens order om back inte fram till maskinpersonalen.

Grodmännen undersökte på torsdagen Rengen. Rengen var lastad med 130 ton järn till AB Motala Verkstad.

(Forts. sid. 10 RENGEN)

Rengen...

På den korta tiden hann de inte få några tillhörigheter med sig. Alla tre blev omhändertagna av besättningen på Stegsvig efter olyckan och fick låna kläder.

Stegsvig, som är byggd i järn, fick endast obetydliga skador.

— Jag är tacksam för att de tre ombord klarade sig, säger skeppsmäklare Pahlisjö. En annan sak är att Rengen blev vrak. Försäkringsfrågan är inget att tala om — värre är att kanalflottan nu decimerats med ett fartyg. Rengen går inte att ersätta. Det är snart sagt omöjligt att få tag i en annan båt som nu är i trafik och det är ekonomiskt omöjligt att bygga en kanalbåt.

Rengen är alltså vrak. Hon ligger med bara en av masterna och en bom över vattnet och hindrar hamntrafiken. Rengen sjönk mitt på den långa kajen vid järnverket, säger hamnkapten Anders Aberg. Vi väntar en rysk båt till Oxelösunds järnverks hamn på fredagen. Den kan inte lägga till förrän vraket förts bort. Grodmännen konstaterade vid torsdagens undersökning att Rengen är vrak och därför träffades överenskommelse att lasten skall bärgas med gripskopor, säger skeppsmäklare Pahlisjö. Därefter skall vraket släpas undan för att ge plats vid kajen. Före bärgningen av lasten skall grodmännen försöka tillvarata allt av värde ombord.

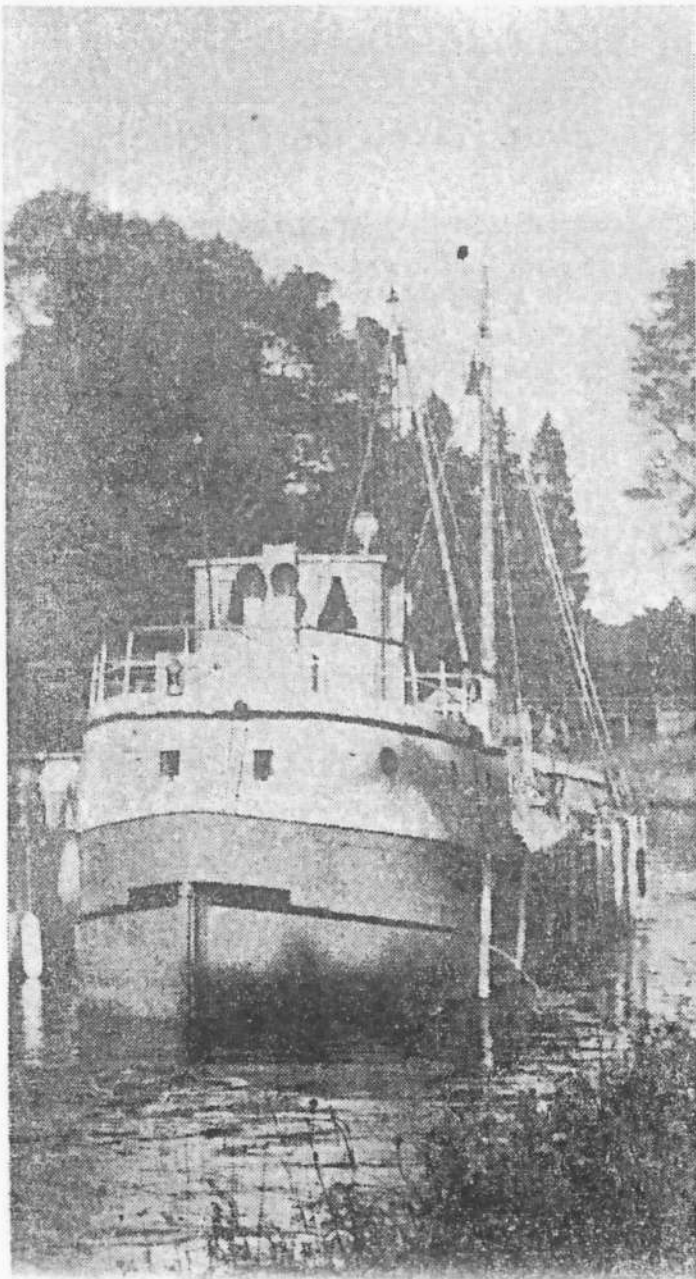
Rengen byggdes i trä i början av 1920-talet och trafikerade då Kinda kanal. 1943 köptes hon av hr Pahlisjö och Johansson. Hon förbyggdes 1948, då lastkapaciteten ökades från 100 till 130 ton.

Motorfartyget Rengen fick så svåra skador vid kollisionen i Oxelösunds hamn den 29 september att det inte kan repareras. I rapport till sjöfartsstyrelsen meddelar Rengens befälhavare, skeppare Eric Björkroth, Vadstena, att Rengen anlände i barlast från hamnar till Oxelösund dagen före olyckan.

Man lastade på kvällen den 29 september 132 ton tackjärn för Motala verkstad vid kajen i järnverket. Efter avslutad lastning förhalades Rengen till anvisad plats vid kajen, där man fått tillstånd att ligga över natten. Skepparen hade beräknat att avsegla morgonen därpå.

Förutom skepparen fanns hans hustru Solveig, som tjänstgjorde som kocka, samt jungmannen Rauli Kokkonen, Ljungsbro, ombord. Klockan 23,25 väcktes de av en så kraftig stöt att såväl skepparen som hustrun föll ur kojerna. De väckte besättningsmannen och hoppade i land. Omedelbart därpå sjönk fartyget och de ombordvarande hann inte få med sig några tillhörigheter.

Sjöförklaring kommer att hållas i Motala.

Båt sjönk vid Oxelösund Räddning i nattdräkter!

Det svenska fartyget Rengen på 130 ton dränktes i natt vid Oxelösunds järnverks hamn av det danska fartyget Stegsvig på 550 ton dr. Rengen som var lastad med tackjärn, sjönk på 5—6 minuter och besättningen, befälhavaren, dennes maka och en matros, fick rädda sig i land i bara nattdräkterna.

Olyckan inträffade då Stegsvig, som var lastad med kalksten och kom från Gotland var på ingående i Oxelösunds hamn. Trolligen hade fartyget fatt manöverfel och kunde inte slå back i maskinen. Hon rändade in i babordssidan på Rengen, som låg förtöjd vid kaj.

Av Rengen syntes på tross- Förlisla Rengen
blir totalförlust

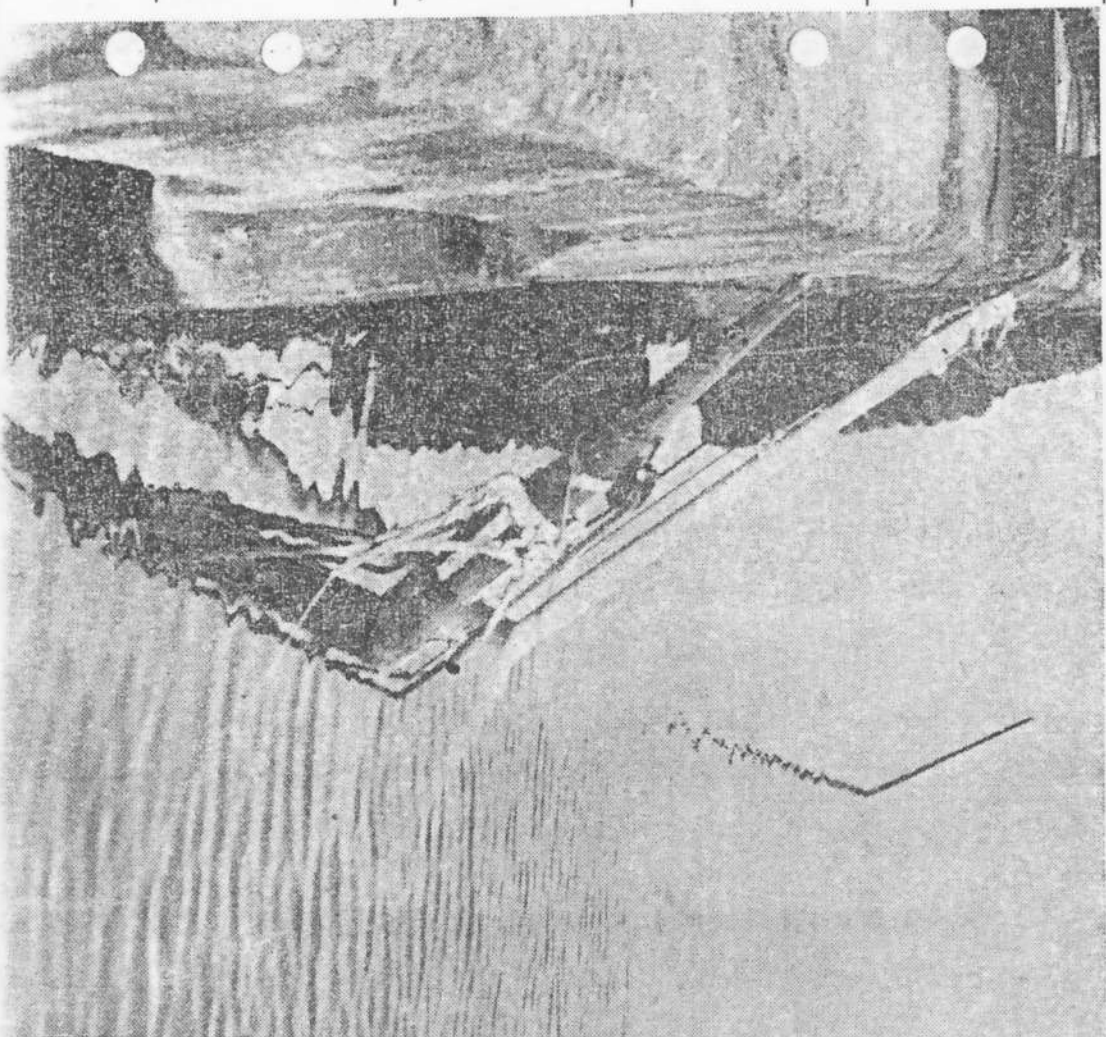
Motorfartyget Rengen av Vadstena, som den 29 sept. sjönk vid järnverkets kaj i Oxelösund sedan den påsagats av danska motorfartyget Stegsvig av Aabenraa, kan inte istandsättas, varför det får betraktas som totalförlust.

Av Rengen syntes på tross- Förlisla Rengen
blir totalförlust

Förlisla Rengen
blir totalförlust

blir totalförlust

I rapport till sjöfartstyre- Ljungbyro. kl. 23.15 väcktes sen meddelar Rengens befäl- le av att fartyget erhöi en så havare, skepparen Eric Björk- kraftig stöt att såväl skeppare roth, Kästla, Vadstena, att som hans fru ramlade ur sina Rengen anlände i bariaci från kajer. Skepparen sprang omme Hamnar till Oxelösund dagen delbart ut på däck och kom före olyckan. Mellan kl 16.30 staterade att Rengen befäl och 18.45 den 29 sept. lastades sig i snabbt sjunkande till 132 ton tackjärn för Motala stånd. Han ropade till sin hus verkskad vid järnverkets kaj. tru och besättningsmanne i efter avslutat lastning förbjöd som ock så lade sin hett akt.

Ett dramatiskt och dystert 25-årsminne har Erik och Solveig Björkroth vid Kasta, sydväst om Vadstena.

Det var hösten 1963 som deras motorfartyg Rengen, fullastat med järn, blev påseglat och sjönk på bara ett par minuter.

Det var i slutet av den gamla kanalskuteepoken det hände. Erik, som är uppvuxen i skepparsamhället Skäljen i Örbjerga väster om Vadstena, hade seglat 17 år med Rengen, varav fem år som skeppare. Solveig hade i sju år varit med som kocka och besteman. Hon är för övrigt skeppardotter från Näsja.

Häftig kollision

— Rengen ägdes av Karl-Axel Palsjö i Motala, men var registrerad i Vadstena, berättar Erik Björkroth. Den där höstdagen hade vi lastat 136 ton järntackor i Oxelösund och hon låg djupt. Det var sent och mörkt och eftersom vådret var dåligt beslöt jag vänta med avgången till gryningen, så vi gick till kojs.

Det blev ett häftigt uppvaknande. På natten kom danska 800-tonnaren Stegsvig in i hamnen. Eftersom hon hade fel på backslaget försökte besättningen få ned farten med hjälp av ankaret, men Stegsvig slingrade sig och rände in i sidan på Rengen ungefär mitt för masten, som bröts.

Hyttörren fastnade

— Det blev en ordentlig smäll, minns Erik Björkroth. Vi vaknade och förstod att det var bråttom ut. Rengen var tungt lastad och fören sjönk snabbt. Hyttörren hade satt sig, men vi lyckades få upp den och rädda oss upp på kajen i bara nattkläderna.

— Det var sista stund och vi kunde bara se på hur Rengen gick till botten på 10–12 meters djup. Det var med en konstig känsla, man var både glad och ledsen på samma gång.

Grodman gick ned

Eftersom masten gått av var Rengen helt försvunnen under ytan med sin tunga järnlast. Paret Björkroth fick låna kläder på den danska båten och även övernatta där.

Påföljande dag tog de in på Sjöfartshotellet i Oxelösund. Då plockade också en grodman upp Rengens räkskalper och hittade även Erik Björkroths armbandsur, som han fortfarande har kvar som minne.

Namnskytten

— Men ett gammalt flickur som jag fått av min morfar blev kvar i fartyget. Senare tog sportdykare upp bland annat mässingsratten, som i dag finns i en dykarbåt i Linköping. Namnskytten "Rengen" lär ha hamnat i Kalmar. Det skulle naturligtvis ha varit roligt för oss att ha den kvar som minne. Vi har faktiskt ingenting kvar, förutom armbandsuret, från Rengen.

1969 utgjorde slutet på kanalfartsepoken, och efter olyckan blev det inget mer sjömansliv för Erik och Solveig Björkroth. Erik arbetade sedan på Göta Lantmän och snickerifabriken i Vadstena före pensioneringen.

Sjömärke på gården

Många sjöfartsbekanta har han kvar i Vadstenabygden, och med vättersnipah i Skäljen gör han fisketurer på Vättern emellanåt. På gården i Kasta står ett sjömärke, en röd bälteprick som han hittat på sjöstranden, som minne av den upplevelserika sjömanstiden.

— Även om den slutade på ett dystert sätt så är jag tacksam för min tid till sjöss, slutar Erik Björkroth.

tar Erik Björkroth. Men pratar aldrig om det, mer än bland mina sjöbekanta. Annat folk i land förstår sig inte på

Ett armbandsur är det enda minnet som Erik och Solveig Björkroth fick med sig från sitt sjunkna fartyg Rengen

Kindabåten Rengen blev kajfyllning

Motorfartyget Rengen, som hade fått sitt namn efter sjön söder om Linköping, var en så kallad Kindabåt från 1919. Hon var på 140 ton och byggd på järnspont med tre tums bordvägg.

Det var båtbyggarna Andersson, Gustavsson och Eriksson i Linköping som byggde AGE-båtarna, och Rengen hade beteckningen AGE 5. Sedermera byggdes hon om och kunde då inte gå upp i Kinda kanal längre. Rengen blev i stället ett av de sista kanalfartygen med Vadstena som hemmahamn. Erik Björkroth gick med henne på Vättern, Vänern och Göta kanal, men även längs kusten till Gävle och runt Skånekusten till Göteborg.

Det blev mest spannmålslast från Östergötland, men även foderkakor från Karls-

hamn, soda till Hammars glasbruk och rösocker från Kuba, omlastat i Göteborg, till Malfors (Cloetta i Ljungsbro).

Vid olyckan i Oxelösund var Rengen lastad med 136 ton järntackor. Det gjorde att hon sjönk på ett par minuter. Senare togs lasten upp med en gripskopa. Och Rengen, som var för svårt skadad för att reparerat, blev så småningom kajfyllning i järnbrukets hamn.

I dag finns ingenting kvar av den gamla kanalbåten, förutom de delar som sportdykarna plockade upp och som är spridda i landet. Men namnet Rengen lever kvar, kanske mest på grund av fartygets dramatiska slut.

LENNART BERGSTRAND

Erik

Arvid

4 Jun 2008